

S SKUPNIM BRANJEM DO BOGATEGA GOVORNO-JEZIKOVNEGA RAZVOJA

Od 8. septembra do 12. oktobra 2025 poteka *Mesec skupnega branja*, ki nas vsako leto spomni, kako pomembno je, da si odrasli in otroci vzamemo čas za knjigo. Skupno branje in gledanje knjig otroku ne ponuja le prijetnega druženja, ampak spodbuja tudi njegov govorno-jezikovni razvoj, domišljijo in čustveni svet.

Govorno-jezikovni razvoj skozi otroštvo

Govorno-jezikovni razvoj se začne že ob rojstvu in najbolj intenzivno poteka v predšolskem obdobju. Otrok se sprva uči osnov komunikacije, nato usvaja prve besede, jih povezuje v stavke ter postopno gradi slovnična pravila in pripovedovalne sposobnosti. Do devetega leta otrok običajno doseže temeljne govorno-jezikovne zmožnosti, kasneje pa jih skozi življenje le še nadgrajuje.

Starši in bližnji imamo pri tem ključno vlogo – s tem, ko se z otrokom pogovarjamo, mu beremo pravljice in ga vključujemo v vsakodnevno komunikacijo, mu nudimo najboljši govorni model.

Stopnje govorno-jezikovnega razvoja in spodbude

- **Od rojstva do 1. leta:** otrok se uči osnov komunikacije, med 10. in 15. mesecem pa izgovori prvo besedo. Spodbujamo ga s petjem, ponavljanjem besed in odzivanjem na njegovo oglašanje.
- **1–2 leti:** otrok razume več, kot lahko pove. Beremo slikanice, uporabljamo kratka navodila in ga pohvalimo, ko uporabi novo besedo.
- **2–3 leta:** besedni zaklad se hitro širi. Sprašujemo ga, čakamo na odgovor, pravilno ponavljamo njegove napačno izgovorjene besede.
- **3–4 leta:** večina glasov je že pravilno izgovorjenih, razen šumnikov in R. Beremo daljše pravljice, se o njih pogovarjamo in otroku pustimo, da pripoveduje.
- **4–5 let:** otrok obvlada skoraj vse glasove, bogati besedišče in uživa v pripovedovanju. Spodbujamo ga k druženju in opisovanju slik.
- **5–6 let:** govor je razumljiv in bogat. Otrok že samostojno obnavlja zgodbe, razmišlja o glasovih v besedi ter povezuje zgodbo s svojimi izkušnjami.

Zakaj so knjige tako pomembne?

Knjige pri predšolskih otrocih krepijo domišljijo, čustva, moralni čut ter občutek za lepoto jezika. Branje pravljič ni le vaja govora, temveč priložnost za pogovor in grajenje odnosa. Otrok se ob knjigah uči novih besed, pojmov, čustev in življenjskih situacij. Pomembno je, da zahtevnost in vsebino knjige prilagodimo starosti in zanimanju otroka.

Otroci radi znova in znova poslušajo iste pravljice – prav večkratno branje jim pomaga pri učenju in razumevanju. Knjigo lahko otrok bere na svoj način – s prstom kaže na slike, poskuša ponavljati besede ali zgodbo “pove” po svoje. Najpomembneje je, da ob tem uživa.

Kako brati z otrokom?

- pustimo, da otrok sam izbere knjigo,
- berimo počasi in razločno, pomembne besede poudarimo,
- ob slikah uporabimo različne besede – samostalnike, pridevnike, glagole, čustva,
- razširimo otrokove povedi (»Ja, žaba skače po lokvanjih!«),
- povezujemo vsebino knjige z njegovimi izkušnjami (»Se spomniš, ko si izgubil avto?«).

Cici pravljice – igrivo učenje govora in gibanja

V Vrtcu Ciciban Novo mesto smo pred leti za otroke pripravili **Cici pravljice za govorno-jezikovni razvoj**, ki združujejo pravljico in vaje za ustnice, jezik, dihanje in gibanje. Na igriv način lahko otroci ob poslušanju pravljice izvajajo tudi gibalne in glasovne vaje, starši pa z njimi preživijo kakovosten čas. V nadaljevanju vam prikazujem eno izmed pravljič za spodbujanje govora in jezika.

POTEP PO GOZDNI POTI

Muca Liza je šla na potep v gozd. Pod nogami ji je zašelestelo listje **ŠŠŠŠŠŠ** (dolga enakomeren izpih ŠŠŠŠ).

Kaj je to? Ustrašila se je. **OOOOOOO** (se začudimo).

»Kdo si ti?«

»Jaz sem kača, znam sikati **SSSSSSSS**« (posnemanje sikanja kače, enakomeren dolga izpih SSSSS, roko položimo na trebuh, trebušna prepona je aktivna, stisnemo trebušne mišice).

»Kaj znaš pa ti?«

»Jaz ne znam sikati, znam se sama umivati« (oblikujemo jezično konico in krožno oblizujemo spodnjo in zgornjo ustnico).

Poslovita se in si pošljeta poljubček (ustnice našobimo in pošljemo poljubček).

Muca se odpravi naprej po gozdni poti. Zaslišala je **HUHUHU**.

»Kdo si pa ti?« je vprašala.

Z vrha drevesa se je oglasila sova **HUHUHU**.

»Kaj pa ti znaš? Znaš takole hukati HUHUHU?«

»Ne, znam pa piti mleko, poglej, tako« (stegovanje jezika proti nosu).

Poslovita se in si pošljeta poljubček (ustnice našobimo in pošljemo poljubček).

Muca zasliši **ČIVČIV**.

»Kdo si pa ti?«

»Jaz sem vrabec. Ali znaš tako čivkati ČIVČIV?«

»Ne, znam pa takole prestrašiti **PPHHHHHHHH**« (posnemamo prhanje mačke).

Vrabec prestrašen odleti na drevo, muca pa je že utrujena, zazeha **HHAAAAAAAAAAAA** (široko glasno zazehamo. Na začetku se sliši tih HHH, proti koncu pa HHHAAAA) in se odpravi domov.

Na poti domov obuja spomin, kako so se živali oglašale, in si ponavlja: zasika **SSSSSSSSSSSS**, zahuka **HUHUHU** in začivka **ČIVČIV**.

Ko pride domov, popije skodelico mleka (odpremo usta, oblikujemo jezično konico in se z jezikom poskušamo dotakniti nosu ali brade, zapremo usta), se umije (oblikujemo jezično konico in krožno oblizujemo spodnjo in zgornjo ustnico) in sladko zaprede **PPRRRRRRR** (posnemamo predenje mačke).

Sklep

Skupno branje ni le čudovit obred bližine, ampak tudi dragocena popotnica za govorno-jezikovni razvoj otroka. V času *Meseca skupnega branja* si še posebej vzemimo trenutke za knjigo – ob njej bomo skupaj rasli, se učili in gradili toplino odnosa.

Vir:

M., Pezdirc, Spodbujanje govorno-jezikovnega razvoja s skupnim branjem odraslih in otrok, Didakta, let.33, št. 224 (september, oktober 2023)

Mojca Pezdirc, univ.dipl.pedagoginja